

УДК 339.727.22

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-90-18>

Ратушна Ю. С.

Університет державної фіскальної служби України

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

У статті проаналізовано сучасний стан фондового ринку України. Висвітлено обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі за місяцями та в розрізі організаторів торгівлі. Розглянуто особливості торгівлі на біржовому ринку за видами фінансових інструментів. Досліджено проблеми оптимального функціонування вітчизняного фондового ринку. Проведено огляд векторів залучення іноземних інвестицій в українські цінні папери. Оцінено можливості формування привабливого інвестиційного іміджу України.

Ключові слова: фондовий ринок України, цінні папери, біржові контракти, організатори торгівлі, прямі іноземні інвестиції (ПІІ), портфельні іноземні інвестиції.

Постановка проблеми. Фондовий ринок відіграє першочергову роль у повноцінному функціонуванні національної економіки загалом та фінансового ринку зокрема. Ключову позицію у цьому процесі відведено іноземним інвестиціям як потенційному засобу залучення фінансових інструментів для створення сильної ринкової економіки в Україні. Саме цим обумовлена актуальність зміцнення внутрішнього фондового ринку задля сприяння розвитку іноземного інвестування в країну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню цієї теми присвячені роботи таких учених, як А.О. Задоя, О.В. Третякова, В.М. Харабара, Р.І. Грешко, О.І. Мельник, І.М. Капітан. А.О. Задоя розглядає масштаби, динаміку та структуру портфельних інвестицій в Україні, оцінює їх можливий вплив на національну економіку. О.В. Третякова, В.М. Харабара та Р.І. Грешко аналізують інституціональний, інструментальний та інфраструктурний склад розвитку фондового ринку. О.І. Мельник та І.М. Капітан досліджують сучасні тенденції розвитку фондового ринку України.

Мета статті. Головною метою роботи є аналіз шляхів розвитку вітчизняного фондового ринку, дослідження проблем іноземного інвестування в українські цінні папери та визначення способів їх вирішення.

В роботі використані такі методи дослідження, як метод статистичних даних, метод системного аналізу, метод опитування.

Виклад основного матеріалу. Фондовий ринок України виступає невід'ємною складовою частиною національної економіки та є вагомим чинником під час залучення іноземних інвестицій до України для подальшої розбудови економічної системи країни загалом.

Сучасні тенденції, які спостерігаються на ринку, вказують на відсутність повноцінних фондових майданчиків, що позбавляє нашу економіку можливості отримання багатомільярдних інвестицій для зміцнення різних секторів економіки. Для конкретного оцінювання ситуації на вітчизняному фондовому ринку слід розглянути тренди щодо випуску цінних паперів, обсягу біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі з розподілом за видами фінансових інструментів у розрізі організаторів торгівлі. Так, загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) у січні-липні 2021 р., становив 48,96 млрд. грн., що менше на 17,48 млрд. грн. порівняно з відповідним періодом 2020 р. (66 млрд. грн.) (рис. 1) [1].

Загалом із 2018 р. до липня 2021 р. спостерігається суттєвий спад випуску цінних паперів, а саме 60,32 млрд. грн., 113,48 млрд. грн., 113,4 млрд. грн., 48,96 млрд. грн., порівняно з 2017 р. (353,68 млрд. грн.).

У табл. 1 наведено обсяг та кількість випусків акцій, які зареєстровані протягом

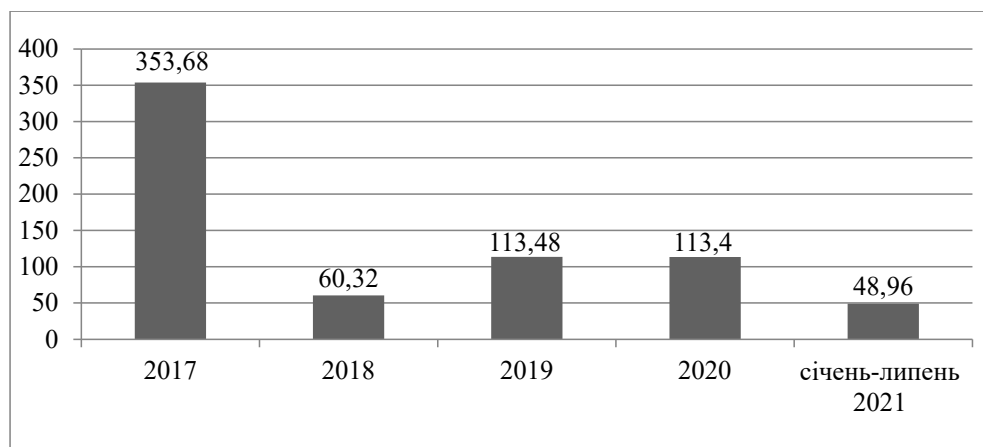

Рис. 1. Динаміка загального обсягу випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку за 2017 р. – січень-липень 2021 р. (млрд. грн.)

Джерело: складено автором за даними джерела [1]

2016–2020 рр. Найбільша кількість акцій була випущена у 2016 р., а саме 128 шт. вартістю 209 361,94 млн. грн. Однак наступні роки характеризуються значним зменшенням випуску акцій, а саме на 176 379,14 млн. грн. [1].

Таблиця 1
Обсяг та кількість випусків акцій,
зарєєстрованих НКЦПФР
протягом 2016–2020 рр.

Рік	Обсяг випуску акцій, млн. грн.	Кількість випусків, шт.
2016	209 361,94	128
2017	324 844,24	118
2018	22 263,97	93
2019	63 539,38	78
2020	32 982,8	71

Джерело: складено автором за даними джерела [1]

Щодо обсягу біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі з розподілом за видами фінансових інструментів у 2020 р., то найбільша кількість припадає на ОВДП, а саме 328 653,97 млн. грн. (табл. 2) [1]. Відповідно до розподілу за місяцями значний обсяг становили контракти. Так, за акціями вони склали 291,28 млн. грн. у березні та

137,35 млн. грн. у жовтні; за облігаціями внутрішніх місцевих позик і зовнішніх державних позик – 646,15 млн. грн. у червні, 1 235,48 млн. грн. у липні, 675,41 млн. грн. у вересні, 653,73 млн. грн. у жовтні, 968,75 млн. грн. у грудні; за ОВДП – 41 266,88 млн. грн. у березні, 51 675,39 млн. грн. у грудні.

На біржовому ринку протягом січня-грудня 2020 р. відбувалась консолідація торгівлі цінними паперами на двох фондових біржах, таких як «Перспектива» та «ПФТС», що становило 99,28% вартості біржових контрактів (табл. 3) [1]. Найбільший обсяг контрактів було укладено у березні, а саме 20 283,11 млн. грн. («ПФТС»), 21 591,59 млн. грн. («Перспектива»), та грудні, а саме 16 175,55 млн. грн. («ПФТС»), 35 425,47 млн. грн. («Перспектива»).

Обсяг біржових контрактів з цінними паперами протягом січня-грудня 2020 р. на організаторах торгівлі на вторинному ринку сягнув 99,93% від загального обсягу біржових контрактів протягом зазначеного періоду. При цьому вагомий обсяг укладених контрактів спостерігається за облігаціями підприємств, а саме 817,55 млн. грн. («ПФТС»); облігаціями зовнішніх державних позик, а саме 857,95 млн. грн. («ПФТС»), 175,7 млн. грн. («Перспектива»); облігаціями внутрішніх місцевих позик, а саме 3 440,29 млн. грн.

Таблиця 2

Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі
за видами фінансових інструментів у січні-грудні 2020 р., млн. грн.

Період	Акції	Облігації внутрішніх місцевих позик та облігації зовнішніх державних позик	ОВДП
Січень	12,86	25,48	21 793,81
Лютий	22,65	29,19	14 105,27
Березень	291,28	167,69	41 266,88
Квітень	5,71	15,53	26 697,71
Травень	2,29	44,85	25 962,21
Червень	8,05	646,15	24 826,19
Липень	13,58	1 235,48	24 887,47
Серпень	9,11	161,16	27 528,82
Вересень	50,06	675,41	27 655,39
Жовтень	137,35	653,73	18 970,44
Листопад	10,94	386	23 284,39
Грудень	40,9	968,75	51 675,39
Усього	604,8	5 011,79	328 653,97

Джерело: [1]

Таблиця 3

Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі
у січні-грудні 2020 р., млн. грн.

Період	«УБ»	«ПФТС»	«УМВБ»	«Перспектива»	Разом
Січень	23,13	5 804,54	0,00	16 205,43	22 033,10
Лютий	251,81	4 996,53	0,00	9 054,75	14 303,09
Березень	82,93	20 283,11	0,00	21 591,59	41 957,63
Квітень	15,48	9 717,28	0,03	16 995,95	26 728,74
Травень	59,18	10 862,93	1,41	15 107,97	26 031,49
Червень	13,89	11 591,37	0,64	13 944,87	25 550,77
Липень	163,64	11 901,43	0,74	14 304,96	26 370,77
Серпень	41,74	10 480,21	0,61	17 183,35	27 705,90
Вересень	124,52	12 537,79	0,98	15 731,35	28 394,64
Жовтень	244,46	8 225,23	0,52	11 317,75	19 787,96
Листопад	145,76	8 958,57	0,59	14 591,72	23 696,64
Грудень	1 247,42	16 175,55	1,24	35 425,47	52 849,68
Разом	2 413,95	131 534,53	6,77	201 455,17	335 410,42

Джерело: [1]

(«ПФТС»), 394,83 млн. грн. («Перспектива»); ОВДП, а саме 125 899,61 млн. грн. («ПФТС»), 200 755,5 млн. грн. («Перспектива») (табл. 4) [1].

З огляду на все вищезазначене фондовий ринок України на сучасному етапі його розвитку є недостатньо ефективним через наявність низки питань, без вирішення яких створення дієвого вітчизняного фондового ринку є неможливим. Відповідно, до проблем оптимального функціонування фондового ринку України належать такі:

1) значна потреба в інвестиційних ресурсах для зростання економічного потенціалу, яка тісно пов'язана з наявністю тіньового сектору економіки, де обертається великий обсяг ресурсів, вилучений з обігу на офіційному фінансово-валютному ринку, макроекономічною нестабільністю та недиверсифікованістю національної економіки, що не дає змогу привернути увагу довгострокових інвесторів;

2) обмежена кількість високоліквідних та інвестиційно привабливих фінансових інструментів, адже значна кількість акцій українських емітентів є занадто ризиковою для стратегічних та портфельних інвесторів;

3) низька капіталізація фондового ринку;

4) відсутність стимулювання нових компаній залучати необхідний їм капітал шляхом публічного розміщення акцій (проблему недостатності фінансових ресурсів можна вирішити шляхом застосування можливостей кредитного ринку або емітування облігацій);

5) недосконала українська судова система і, як наслідок, недовіра до неї інвесторів [6].

Шляхи подальшого розвитку українського ринку цінних паперів переважно залежать від

правильного визначення його ролі в інвестиційній діяльності, процесі розвитку фінансового сектору країни. Слід зауважити, що вибір ліквідних фінансових інструментів на фондовому ринку України досить обмежений для потенційного інвестора. Таким чином, нестабільність вітчизняного фондового ринку стримує його розвиток та заважає розвитку у повноцінний механізм мобілізації фінансових ресурсів [5, с. 105].

Необхідно наголосити на тому, що фондовий ринок є суттєвим та невіддільним елементом фінансового сегменту, який прямо впливає на розвиток усіх суб'єктів національної економіки. Крім цього, суттєву роль відіграють іноземні інвестиції в українські цінні папери, які є джерелом акумуляції додаткових фінансових ресурсів для підвищення ефективності функціонування економіки України загалом та фінансового ринку зокрема.

У табл. 5 наведено динаміку іноземних інвестицій в українські цінні папери протягом 2017 р. – I–II кварталу 2021 р. У 2017–2019 рр. спостерігалось поступове зростання як прямих, так і портфельних іноземних інвестицій. При цьому найбільший обсяг становили інвестиції у 2019 р.: ПІІ – 5 833 млн. дол. США; портфельні іноземні інвестиції – 5 545 млн. дол. США, з них більшість припадала на боргові цінні папери – 5 496 млн. дол. США, а саме сектор державного управління – 4 194 млн. дол. США, тоді як акціонерний капітал сягнув 49 млн. дол. США. Однак у 2020 р. відбулось різке скорочення іноземної інвестиційної діяльності, що характеризується зменшенням ПІІ на 5 588 млн. дол. США та відпливом портфельних іноземних інвестицій (-677 млн. дол. США)

Таблиця 4

Обсяг біржових контрактів на організаторах торгівлі з розподілом за видами фінансових інструментів (у розрізі організаторів торгівлі) у січні-грудні 2020 р., млн. грн.

Показник	«УБ»	«ПФТС»	«УМВБ»	«Перспектива»	Усього
Ф'ючерсний контракт	16,6	0	6,77	0	23,37
Опціонний сертифікат	0	0	0	59,82	59,82
Облігації підприємств	43,5	817,55	0	66,5	927,56
Облігації іноземної держави	0	4,09	0	0	4,09
Облігації іноземного емітента	5,84	65,52	0	0	71,36
Облігації зовнішніх державних позик	121,63	857,95	0	175,7	1 155,28
Облігації внутрішніх місцевих позик	21,38	3 440,29	0	394,83	3 856,51
ОВДП	1 998,87	125 899,61	0	200 755,5	328 653,97
Інвестиційний сертифікат	7,45	43,4	0	0	50,85
Державний дериватив	0	0	0	2,82	2,82
Акції КІФ	0	3,72	0	0	3,72
Акції іноземного емітента	6,75	0,2	0	0	6,95
Акції	191,93	402,2	0	0	594,13
Усього	2 413,95	131 534,53	6,77	201 455,17	335 410,42

Джерело: [1]

Таблиця 5

Динаміка іноземних інвестицій в українські цінні папери протягом 2017 р. – I–II кварталу 2021 р., млн. дол. США

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	I–II квартал 2021 р.
ПІІ	3 918	4 576	5 833	245	3 362
Портфельні іноземні інвестиції	1 803	2 113	5 545	-677	2 335
зокрема, акціонерний капітал	110	-9	49	173	-2
боргові цінні папери	1 693	2 122	5 496	-850	2 337
в тому числі, сектор державного управління	1 496	2 017	4 194	-311	2 150
банки	-100	92	-795	-917	-448
інші сектори	297	13	2 097	378	635

Джерело: складено автором за даними джерел [4; 8]

[4; 8]. Така тенденція зумовлена спадом світової економіки внаслідок COVID-19.

Порівняно з провідними країнами-реципієнтами ПІІ та портфельних іноземних інвестицій Україна займає невідгідну позицію на міжнародному фінансовому ринку (рис. 2, рис. 3) [3; 10, с. 3].

Значно випереджають такі країни: за ПІІ – Китай (212 млрд. дол. США), США (177 млрд. дол. США), Індія (64 млрд. дол. США), Люксембург (62 млрд. дол. США), Німеччина (36 млрд. дол. США), Ірландія (33 млрд. дол. США), Мексика (29 млрд. дол. США), Швеція (26 млрд. дол. США), Бразилія (25 млрд. дол. США), Ізраїль (25 млрд. дол. США); за портфельними іноземними інвестиціями – США (19 369 трлн. дол. США), Кайманові острови (5 559 трлн. дол. США), Велика Британія (4 974 трлн. дол. США), Люксембург (4 734 трлн. дол. США), Франція (4 254 трлн. дол. США), Німеччина (3 466 трлн. дол. США), Японія (3 241 трлн. дол. США), Ірландія (3 215 трлн. дол. США), Нідерланди (2 707 трлн. дол. США), Канада (2 172 трлн. дол. США).

Франція (4 254 трлн. дол. США), Німеччина (3 466 трлн. дол. США), Японія (3 241 трлн. дол. США), Ірландія (3 215 трлн. дол. США), Нідерланди (2 707 трлн. дол. США), Канада (2 172 трлн. дол. США).

Загалом слід зазначити, що процес іноземного інвестування в Україні має певні особливості. По-перше, незважаючи на те, що станом на 2018 р. ПІІ до економіки України надійшли приблизно зі 130 країн світу, більша частина надходжень уже протягом багатьох років припадає на невелику кількість країн, а саме Кіпр (2 506,1 млн. дол. США), Нідерланди (725,9 млн. дол. США), Швейцарію (282,5 млн. дол. США), Польщу (210,3 млн. дол. США), Угорщину (190,6 млн. дол. США), Люксембург (179,7 млн. дол. США), Велику Британію (178,7 млн. дол. США), Францію (161,4 млн. дол. США), Австрію (117,6 млн.

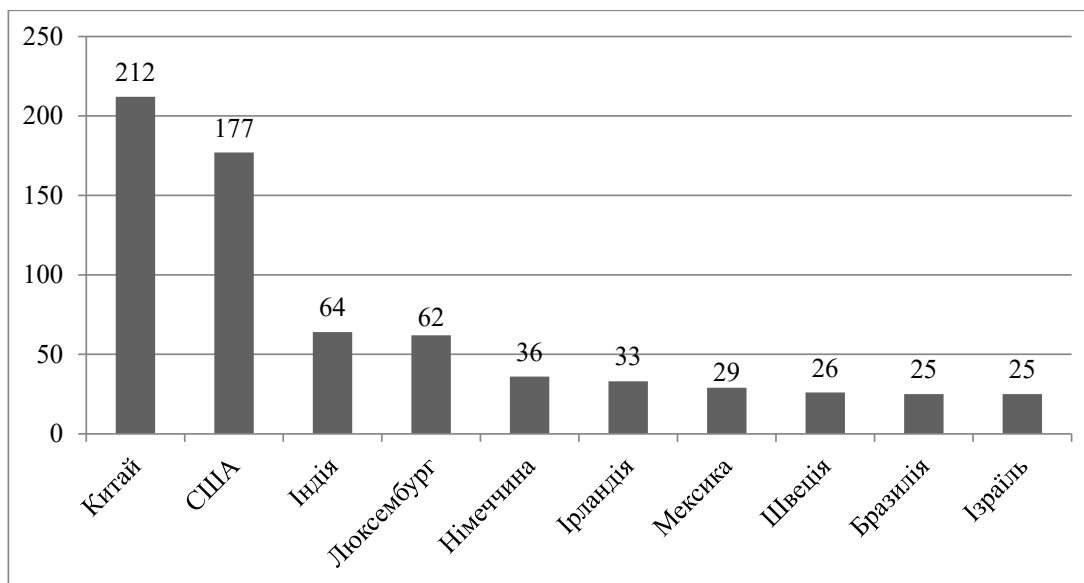

Рис. 2. Топ-10 країн-реципієнтів ПІІ у 2020 р. (млрд. дол. США)

Джерело: [10, с. 3]

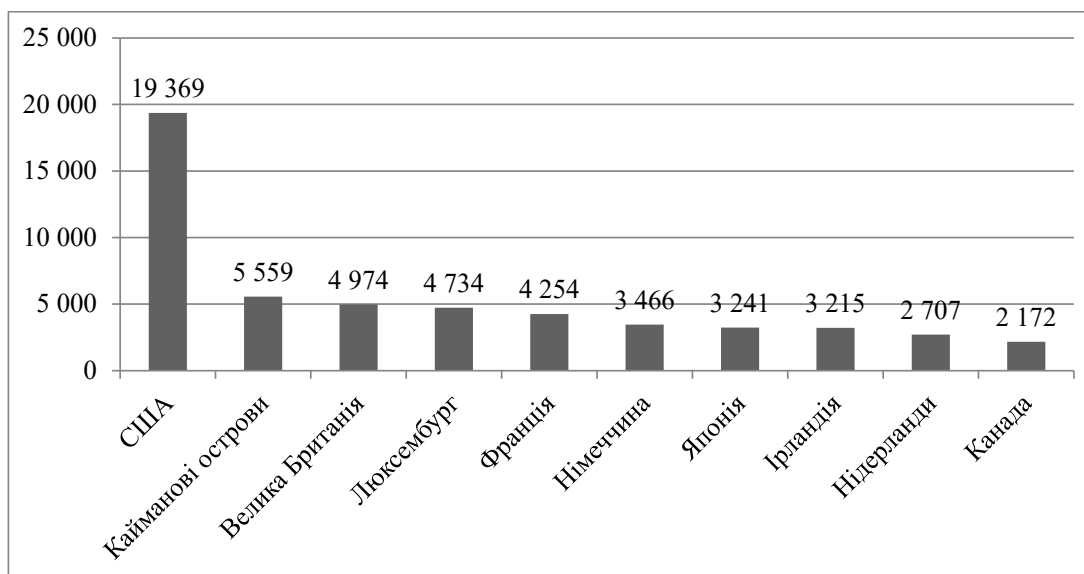

Рис. 3. Топ-10 країн-реципієнтів портфельних іноземних інвестицій у 2020 р. (трлн. дол. США)

Джерело: складено автором за даними джерела [3]

дол. США), США (109 млн. дол. США), Швецію (104,3 млн. дол. США) (рис. 4) [11]. Цей фактор свідчить про низьку диверсифікацію країн-експортерів ПІ до економіки України. По-друге, ці інвестиції в Україні утворені двома такими групами капіталу: тими, що прямо належать іноземним резидентам, і такими, що підпорядковані іноземним компаніям резидентів України, тобто українські капітали, які раніше були виведені з країни до офшорної юрисдикції. Огляд ПІ до економіки України за країнами-інвесторами свідчить про невисоку частку інвестицій із розвинених країн світу, натомість обсяг із офшорних зон є доволі суттєвим. Відповідно, станом на 2019 р. сумарний обсяг накопичених ПІ з таких територій сягнув 3 514,5 млн. дол. США, що становить більше 60% від загального обсягу ПІ. Таким чином, офшорні інвестиції витісняють з української економіки капітал високорозвинених країн та характеризуються лише кількісним приростом надходження ПІ до України.

Сучасна географічна структура іноземних інвесторів в Україні не є оптимальною та не відповідає структурі інвесторів, які розміщують свої активи у більшості розвинених країн [12]. Для розвитку української економіки необхідними є інвестиції саме з країн, які є високотехнологічними лідерами та спеціалізуються на виробництві товарів з високою часткою доданої вартості, а саме Франції, Італії, Німеччини, США та Японії.

Щодо галузевих пріоритетів, то в іноземних інвесторів вони різняться (рис. 5) [9; 11]. Так, більшість інвесторів на українському ринку віддають перевагу промисловості (2 525,5 млн. дол. США) та сфері оптової та роздрібною торгівлі (832,2 млн. дол. США), оскільки у цих сегментах швидко з'являються нові товари, змінюється асортимент, окупаються витрати та невисокими є комерційні ризики. Крім цього, популярним є фінансовий сектор (1 144,6 млн. дол. США), тому що він не потребує довгострокових капіталовкладень та освоєння нових технологій.

Однак, незважаючи на те, що інвестиції залучаються у високоприбуткові сектори економіки, вони не підвищують конкурентні позиції України на міжнародному фінансовому ринку. Відповідно, значний приплив інвестицій у фінансовий сектор, з одного боку, свідчить про наповнення фінансо-

вої системи обіговими коштами, які сприяють стабільній ліквідності фінансових ресурсів, з іншого боку, створює підстави для екстенсивного розвитку національної економіки.

За даними опитування, проведеного Європейською Бізнес-Асоціацією (ЄБА) у 2020 р. серед іноземних інвесторів, існують 10 головних перешкод на шляху інвестування в українські цінні папери, таких як відсутність довіри до судової системи, поширеність корупційних схем, значний рівень монополізації ринків олігархічними структурами, громіздка та мінлива законодавча база, нечесні правоохоронні органи, складне податкове адміністрування, нестабільна фінансово-валютна система, воєнний конфлікт на Сході України, жорсткий контроль над іноземним капіталом, масштабна трудова міграція з України (рис. 6) [7].

Таким чином, постає проблема підвищення довіри до судової системи та подолання корупції, а також реформування нормативно-законодавчої бази, що є необхідною передумовою створення привабливого інвестиційного іміджу країни.

На рис. 7 наведено оцінку впливу потенційного нового локдауну на залучення іноземних інвестицій до України у 2021 р. за даними опитування серед іноземних стратегічних інвесторів, проведеного ЄБА.

Відповідно, більшість інвесторів вказує на відсутність впливу на інвестиційну діяльність (47,3%), 23,6% не можуть дати відповідь на це запитання, решта розглядає ймовірність зменшення та призупинення інвестицій (14,6% та 12,7%) [7].

Отже, теперішній стан речей у сфері іноземного інвестування не відповідає необхідному відтворювальному рівню, що є певним маркером інвестиційної політики, яка проводиться країною, тому постає необхідність змінити стратегію і тактику стосовно залучення іноземних капіталів.

Пріоритетними секторами для ПІ мають виступати такі:

- 1) енергетика, включаючи альтернативні джерела енергії;
- 2) інфраструктура;
- 3) сільське господарство та агротуризм;
- 4) високі технології, а саме ІКТ, нанотехнології, повітряний простір;
- 5) туризм.

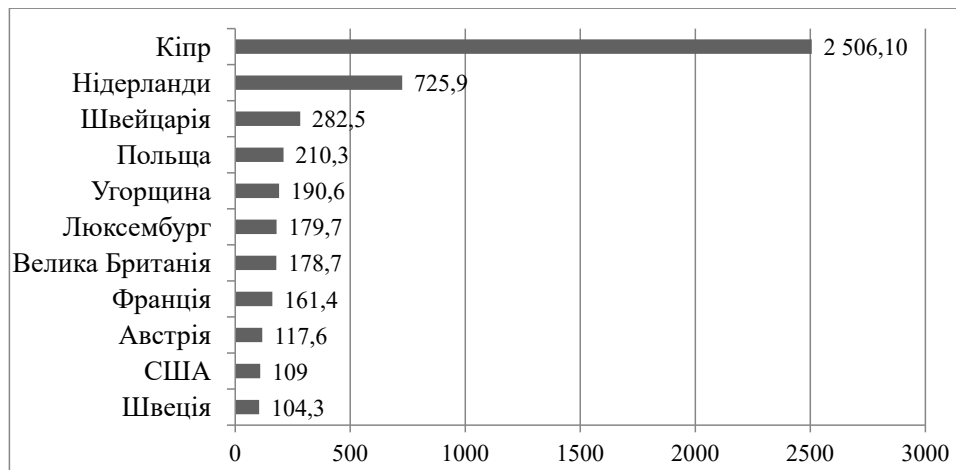

Рис. 4. Розподіл ПІ до економіки України за основними країнами-інвесторами у 2019 р. (млн. дол. США)

Джерело: складено автором за даними джерела [11]

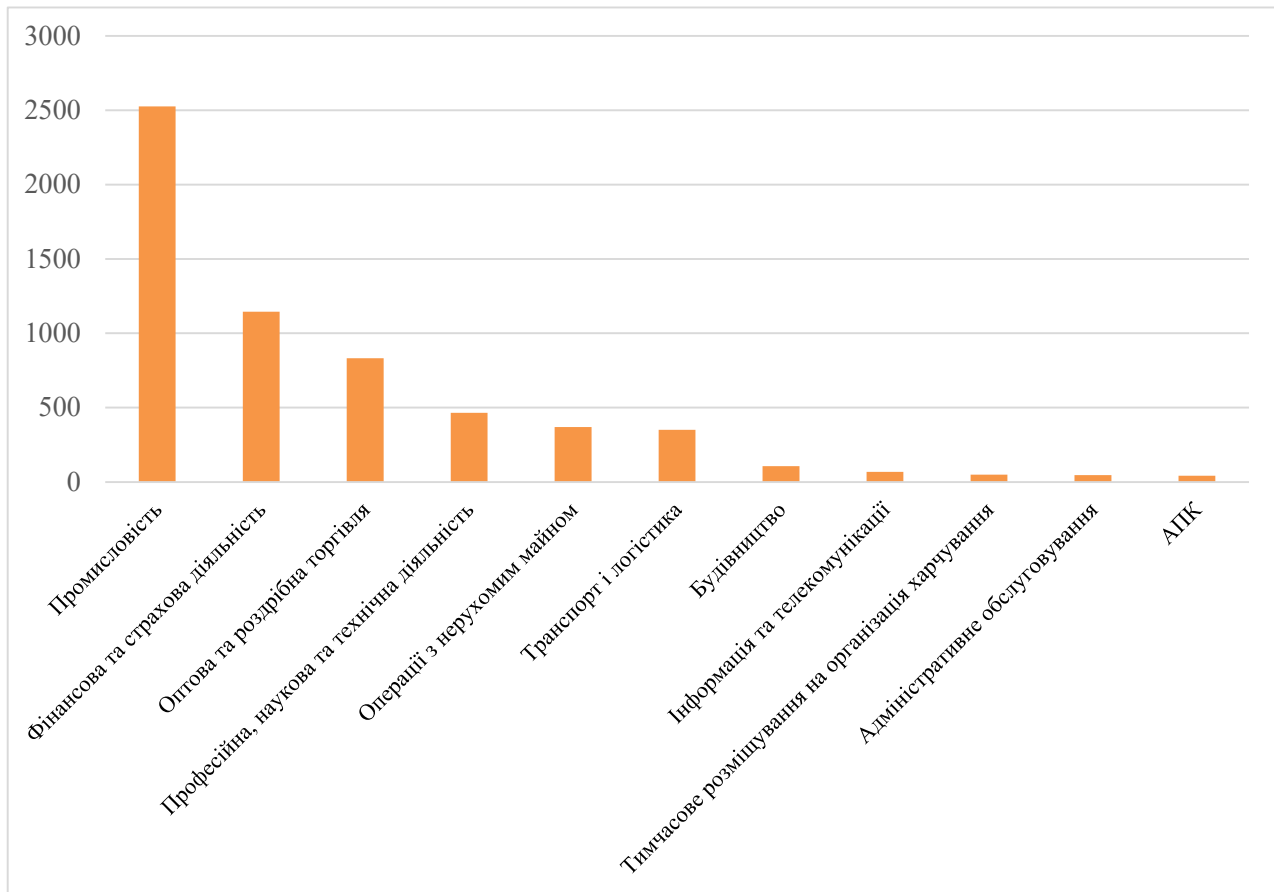

Рис. 5. Розподіл ПІ до економіки України за основними галузями у 2019 р.

Рис. 6. Топ-10 перешкод для іноземного інвестування в українські цінні папери за даними опитування серед іноземних інвесторів, проведеного СБА у 2020 р. (за 10-бальною шкалою, де 0 – найменш суттєві, 10 – найбільш суттєві)

Джерело: [7]

Щодо портфельних іноземних інвестицій, то виручені кошти використовуються як на покриття дефіциту державного бюджету, так і на погашення раніше отриманих запозичень. Як наслідок, портфельні інвестиції практично не трансформуються у реальні інвестиції, отже, не справляють серйозного впливу на економічну динаміку загалом

[2, с. 89], тому для підвищення ефективності портфельного інвестування слід змінити структуру залучених коштів за рахунок збільшення питомої ваги інструментів участі в капіталі та поширення боргових цінних паперів суб'єктів господарювання. Однак це буде можливим тільки внаслідок розвитку внутрішнього ринку цінних

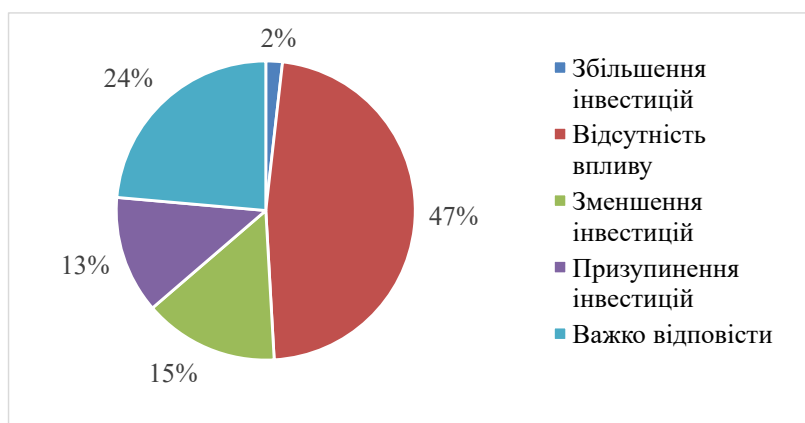

Рис. 7. Оцінка впливу потенційного нового локдауну на залучення іноземних інвестицій до України у 2021 р. за даними опитування серед іноземних стратегічних інвесторів, проведеного ЄБА
Джерело: складено автором за даними джерела [7]

паперів і збільшення довіри іноземних інвесторів до українських емітентів.

Висновки і пропозиції. Фондовий ринок в Україні все ще перебуває на етапі становлення, поки не існує сформованої інституційної поведінки учасників ринку, тому необхідно здійснити реформування нормативно-законодавчої бази для ефективного регулювання діяльності ринку цінних паперів в Україні. Головним регулюючим органом фондового ринку країни є НКЦПФР. Розширення її повноважень, а також реалізація всіх її функцій відповідно до міжнародних стандартів дасть можливість створити основу для подальшого розвитку ринку цінних паперів України. На цьому етапі однією з найгостріших є проблема інформаційного забезпечення учасників фондового ринку, оскільки її вирішення допоможе суттєво поживити вітчизняний фондовий ринок шляхом збільшення інвестицій простого населення, а також іноземних інвесторів, для яких систематична, повна, своєчасна, актуальна та достовірна інформація є підґрунтям прийняття інвестиційних рішень.

Нині існує необхідність формування привабливого інвестиційного іміджу України. Однак практичні кроки у цьому напрямі здійснюються доволі повільно. Згідно з інформацією ЄБА, до основних

причин, які негативно впливають на бажання інвесторів вкладати кошти, належать наявність великих корупційних схем та неефективна судова система (неможливість захистити право власності чи справедливо вирішити бізнес-сперечку); нечіткість, непрозорість та мінливість законодавчих норм; значний рівень бюрократії (необхідність отримання великої кількості дозвільних документів у різних інстанціях); перевищення повноважень правоохоронними органами. Більш того, відсутність сформованості інститутів влади та ігнорування державними органами проблем інвесторів створюють невизначеність та послаблюють нашу позицію як надійного бізнес-партнера.

Для врегулювання вищезазначених питань, зокрема питань корпоративного управління в акціонерних товариствах, перш за все необхідно забезпечити захист прав інвесторів. До способів вирішення цієї проблеми належать чітке дотримання законодавства, вимог регулятора та стандартів ділової етики з боку професійних учасників фондового ринку; врегулювання конфліктів інтересів, зокрема через розподіл повноважень на законодавчому рівні; захист іноземного інвестора від маніпулювань цінами на ринку цінних паперів та застосування інсайдерської інформації.

Список використаних джерел:

1. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights>.
2. Задоя А.О. Портфельні інвестиції в Україну: шанси чи загрози? *Академічний огляд*. 2019. № 2 (51). С. 81–90. URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/2164/1/%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D1%8F%D0%90%D0%9E.pdf>.
3. Зобов'язання з портфельних інвестицій: десятка найкращих економік за розміром зобов'язань (отримано з даних кредиторів). *Міжнародний Валютний Фонд*. 2020. URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=32986>.
4. Інвестиційний клімат України. *Державний департамент США*. 2020. URL: <https://www.state.gov/reports/2020-investment-climate-statements/ukraine>.
5. Третьякова О.В., Харабара В.М., Грешко Р.І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103–107. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/20.pdf.
6. Мельник О.І., Капітан І.М. Сучасні тенденції розвитку фондового ринку України. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/60.pdf.
7. Опитування іноземних інвесторів. *Європейська Бізнес-Асоціація*. 2020. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/2020_ForeignInvestorSurvey_Presentation_en.pdf.
8. Платіжний баланс України. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2021>.
9. Прямі іноземні інвестиції в Україні: динаміка 2015–2019 рр. *Дніпропетровське інвестиційне агентство*. 2020. URL: <http://dia.dp.gov.ua/pryamni-inozemni-investicii%D1%97-v-ukra%D1%97ni-dinamika-2015-2019-rokiv>.
10. Прямі іноземні інвестиції в цифрах. *Організація економічного співробітництва та розвитку*. 2021. С. 1–12. URL: <https://www.oecd.org/investment/FDI-in-Figures-April-2021.pdf>.
11. Статистика зовнішнього сектору України. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>.
12. Хто і як інвестує в Україну. *Центр Разумкова*. 2019. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/khto-i-ia-vestuie-v-ukrainu>.

References:

1. The analytical data on stock market development. *National Commission on Securities and Stock Market*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights>.
2. Zadoya A.O. (2019) Portfolio investments in Ukraine: chances or threats? *Academic review*, no. 2 (51), pp. 81–90. DOI: 10.32342/2074-5354-2019-2-51-8.
3. Portfolio Investment Liabilities: Top Ten Economies by Size of Liabilities (Derived From Creditor Data). *International Monetary Fund* (2020, December). URL: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=32986>.
4. Investment Climate Statements: Ukraine. *The U.S. Department of State* (2020). URL: <https://www.state.gov/reports/2020-investment-climate-statements/ukraine>.
5. Tretyakov O.V., Harabara V.M., Greshko R.I. (2020) The stock market of Ukraine: functioning features in modern conditions. *Economy and state*, no. 5, pp. 103–107. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.5.103.
6. Melnyk O.I., Captain I.M. (2019) Current trends on the stock market of Ukraine. *Efficient economy*, no. 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.58.
7. Foreign Investor Survey 2020. *European Business Association* (2020, November). URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/2020_ForeignInvestorSurvey_Presentation_en.pdf.
8. Balance of Payments of Ukraine. *Ministry of Finance of Ukraine*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2021>.
9. Foreign direct investments in Ukraine: the dynamics from 2015 to 2019. *Dnipropetrovsk Investment Agency* (2020). URL: <http://dia.dp.gov.ua/pryami-inozemni-investicii%D1%97-v-ukra%D1%97ni-dinamika-2015-2019-rokiv>.
10. Foreign direct investments in figures. *The Organization for Economic Co-operation and Development* (2021, April). URL: <https://www.oecd.org/investment/FDI-in-Figures-April-2021.pdf>.
11. The statistics of the external sector of Ukraine. *The National Bank of Ukraine*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>.
12. Who Invests in Ukraine and How? *Razumkov Center* (2019, January). URL: <https://razumkov.org.ua/statti/khto-i-ia-vestuie-v-ukrainu>.

Ратушная Ю. С.

Университет государственной фискальной службы Украины

ФОНДОВЫЙ РЫНОК УКРАИНЫ: ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ИНОСТРАННОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ

Резюме

В статье проанализировано современное состояние фондового рынка Украины. Освещен объем биржевых контрактов с ценными бумагами на организаторах торговли по месяцам и в разрезе организаторов торговли. Рассмотрены особенности торговли на биржевом рынке по видам финансовых инструментов. Исследованы проблемы оптимального функционирования отечественного фондового рынка. Проведен обзор векторов привлечения иностранных инвестиций в украинские ценные бумаги. Оценены возможности формирования привлекательного инвестиционного имиджа Украины.

Ключевые слова: фондовый рынок Украины, ценные бумаги, биржевые контракты, организаторы торговли, прямые иностранные инвестиции (ПИИ), портфельные иностранные инвестиции.

Ratushna Yulia

University of State Fiscal Service of Ukraine

UKRAINES STOCK MARKET: PROSPECTS FOR FOREIGN INVESTMENTS

Abstract

The current trends of the stock market of Ukraine are the main subject of analysis in the article. The author uses various research methods, such as the method of statistical data, the method of system analysis and the method of survey. An in-depth study of statistical data allowed to highlight the volume of exchange-traded securities contracts by trade organizers, using two contexts: by month and by trade organizers. In addition, the peculiarities of trading on the stock market according to the types of financial instruments were considered. The author has identified and investigated the problems of optimal functioning of the domestic stock market. Vectors of attraction of foreign investments into Ukrainian securities were considered, as well as possibilities of formation of attractive investment image of Ukraine, which were also evaluated. It has been proved that there is necessity of forming attractive investment image of Ukraine. However, practical steps in this direction are carried out rather slowly. The main reasons that negatively affect investors' willingness to invest are: large-scale corruption schemes and an inefficient judicial system; unclear, non-transparent and volatile legislation; a significant level of bureaucracy; and abuse of power by law enforcement agencies. Thus, the lack of state institutions and the government's inattention to investors' problems create uncertainty and weaken our position as a reliable business partner. To solve these problems, including problems of corporate governance in joint-stock companies, it is necessary, first of all, to protect the rights of investors. Ways to solve this problem include the following steps: strict compliance with the law for all market participants, regulatory requirements and standards of business ethics equally important for all professional stock market participants; settlement of conflicts of interest, in particular by separating powers at legislative levels; fair competition, including protection of foreign investors from price manipulation in the securities market and use of insider information.

Keywords: stock market of Ukraine, securities, stock exchange contracts, trade organizers, foreign direct investments (FDI), foreign portfolio investments.